

- HAUSENBLAS, K. (1971b): *Výstavba jazykových projevů a styl*. Praha: Univerzita Karlova.
- MACUROVÁ, A. (1974): Subjektová problematika jazykového projevu. *Slovo a slovesnost*, 35, s. 121–128.
- (1983): *Ztvárnění komunikačních faktorů v jazykových projevech: Utváření významové perspektivy*. Praha: Univerzita Karlova.
- (1993a): Subjekty a text. In: D. Hodrová (ed.), *Proměny subjektu*, sv. 1. Praha: ÚČSL AV ČR, s. 31–37.
- MACUROVÁ, A. – MAREŠ, P. (1993b): *Text a komunikace: Jazyk v literárním díle a ve filmu*. Praha: Karolinum.
- MERHAUT, L. (1991): „Tvůrčí“ stylizace jako jeden z projevů stylizace v literárním díle (Z tzv. periferie kolem roku 1900). *Česká literatura*, 39, s. 403 až 423.
- MIKO, F. (1987) *Analýza literárního diela*. Bratislava: Veda.
- MUKAŘOVSKÝ, J. (1966): Osobnost v umění (1944). In: J. M., *Studie z estetiky*. Praha: Odeon, s. 236–244.
- OTRUBA, M. (1992): Autor – text – dílo. *Slavia*, 61, s. 23–44.
- RICOEUR, P. (1983): Krize subjektu v západní filozofii. *Kritický sborník*, 3, č. 1, s. 4–15.
- SŁAWIŃSKI, J. (1974): O kategorii podmiotu lirycznego. In: J. S., *Dzieło, język, tradycja*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 78–89.
- ŠALDA, F. X. (1935): O básnické autostylizaci, zvláště u Bezručů. *Slovo a slovesnost*, 1, s. 13–28.

Tohle je přece takovej *terminus technicus*! (Pojmenovací poznámka lexikograficko-korpusová)

Ivana BOZDĚCHOVÁ

0. Úvodem

Většina oblastí lidské činnosti má specializovaný slovník, zahrnující jak termíny pro danou oblast speciálně vytvořené a jedinečné, tak termíny mezioborové, avšak zároveň užívá také termíny pocházející z běžné slovní zásoby.² Právě pro poslední skupinu termínů (jejichž význam bývá v běžném užívání jiný než význam vymezený pro danou oblast) se v češtině (podobně jako např. v němčině) vžil označení *terminus technicus*. Odkud toto označení pochází a jak žije v současné komunikaci?

1. *Terminus technicus* ve slovnících

Podobu *terminus technicus* (z latiny doslova ‘technický termín’, tj. odborný název v některém oboru techniky) zaznamenává již *Ottův slovník naučný* (u hesla *termín*) pro ‘technický či odborný či umělecký výraz’ (2002, s. 255), Trávníčkův slovník (Trávníček, 1952, s. 1535–1536) jím označuje pouze ‘odborný název’ (rozlišuje: *terminus a quo* = doba, lhůta, od které se počítá; *terminus ad quem* = doba, lhůta, do které se počítá; *terminus technicus* = odborný název) a ve stejném významu jej dále uvádí např. odborný lékařský slovník *Lexicon medicum* (Kábrt – Kábrt, 1995, s. 914) nebo *Česko-latinský slovník starověké a současné latiny* (1992, s. 688); *Slovník spisovného jazyka českého* (1989, s. 146–147) a *Akademický slovník cizích slov* (Petráčková – Kraus a kol., 2001, s. 756–757; Kraus a kol., 2005, s. 796) jej shodně hodnotí jako odborný a zastaralý, nejnovější *Encyklopedický slovník češtiny* (Karlík – Nekula – Pleskalová, eds., 2002, s. 488) ho nezaznamenává. Josef Jungmann (1990, s. 576) ve svém slovníku uvádí u hesla *termín* původ z latinského *terminus* = ‘konec, meze, cíl’ – nezachycuje tedy ještě význam ‘odborný název’. Latinskou variantu *terminus* pro ‘termín’ najdeme až v Kottově slovníku (Kott, 1884, s. 66): *terminus*, lat. = ‘název, výraz, slovo, ve filosofii článek, větší (vyšší, major), menší (nižší, minor), prostřední’. *Příruční slovník jazyka českého* hodnotí podobu *terminus* jako zastaralou, novější *Slovník spisovného jazyka českého* jako zřídka užívanou a knižní; tato zajímavě rozdílná charakteristika výrazu v obou slovnících může znamenat jeho jisté oživení, zároveň však také pouhou nepřesností vymezení stylové platnosti.

2. *Terminus technicus* v Českém národním korpusu

Nakolik vnímáme (lexikografickou) odbornost a zastaralost dvouslovného označení *terminus technicus* a co jím označujeme, může napovědět excerptce z Českého národního korpusu. Srov. nejprve, k čemu se *terminus technicus* vztahuje a v jakých stylových oblastech se zejména užívá:³

SYN2000

NOV	průser
NOV	A doprdele!
COL	sociální struktura
COL	„bottle neck“ je v populační genetice
COL	tvor s odřezanýma ušima – rumunský slovník
SCI	antikoncepce
SCI	sebevražda
SCI	cizojazyčný pojem ze správních věd
POP	„vidět“ v šachu (= správně zpracovat smyslový vjem)
POP	„bílá technika“
POP	„protisocialistické živly“
POP	„mrtvolka“ pro obraz, který se zmrtví
POP	ostravská publicistická škola
PUB	„složka“ – co obsahuje dva archy papíru (výp. techn.)
PUB	válečná zranění
PUB	panelové cikánské ghetto Chánov: vybydlené byty
PUB	osmašedesátníci
PUB	Současné americké studie – American Studies
PUB	„provozní budova“ – ve stavebním zákoně
PUB	Anticharta
PUB	konvertibilita běžného účtu platební bilance, definováno v čl. 8 Charty Mezinárodního měnového fondu
PUB	přesný, exaktní „ <i>terminus technicus</i> “ akceptovaný politiky, ekonomy i obyčejnými lidmi
PUB	předposranost (snaha zavděčit se dříve, než jsme vyzváni)
PUB	postavení banky
PUB	nestabilizovaná místa (plocha, kde se hodlá budovat)
PUB	lobbying
PUB	tzv. partikulární přátelství – přátelský vztah mezi řeholnicemi
PUB	„zástupná“ řeč

SYN2005

NOV	třetí oko – cosi jako duchovní zrak, neobvyklá duchovní kvalifikace
COL	špatný technologický postup

FAC	Luftmalerei – v němčině malované výjevy na fasádách
SCI	teologický racionalismus – směr 19. st. a 1. dvou desetiletí 20. st.
SCI	hluboké myšlení, deep thought
POP	„&text;“:„&text;“ je výraz pro extázi jakožto „pomínutí“ (muslimští mystikové)
POP	princip soukromého investora
POP	dostavujete převzít si dítě k tzv. „styku“
PUB	„československá tenisová škola“
PUB	čtvrtý kmen (vedle Bavorů, Franků a Švábů)
PUB	všichni angažovaní nestraníci – v normalizační době
PUB	Tohle je přece takovej <i>terminus technicus</i> .
PUB	jiné končiny světa
PUB	politické bizarnosti: dumb laws, tedy hloupé zákony
PUB	svalové obaly, oční rohovky, srdeční vaky či mozkové pleny: „lidský biologický materiál“
PUB	„profesionální žena“

Označení *terminus technicus* tedy podle dokladů dnes běžně vyjadřuje (rozdělení do skupin je pouze orientační):

1. metajazykové prostředky – slovo, výraz, způsob vyjádření (příp. reakci, chování), a to především jde-li o:
 - nespisovný výraz (substandardní), pejorativní či vulgární (námořnický slang: *průser*, *A doprdele!* = označení reakce na situaci);
 - cizojazyčný ekvivalent (*ciul* = rumunsky ‘tvor s odřezanýma ušima’, *Luftmalerei* = německy ‘malované výjevy na fasádách’);
 - vlastní jméno nebo název (*Anticharta*, *Současné americké studie* – *American Studies*);
 - odborný výraz v širokém smyslu, přesné označení (*exaktní „terminus technicus“ akceptovaný politiky, ekonomy i obyčejnými lidmi*);
 - neurčitý, neznámý výraz („zástupná“ řeč, *Tohle je přece takovej terminus technicus*).
2. (nejazykové) abstraktní denotáty, především vědecké pojmy:
 - „nevědecký“ pojaté děje, jejich prostředky nebo důsledky (*antikoncepce*, *sebevražda*, „vidět“ v šachu = ‘správně zpracovat smyslový vjem’, *válečná zranění*, *špatný technologický postup*);
 - administrativní, ekonomické, právní, politické, náboženské pojmy (*konvertibilita běžného účtu platební bilance*, *postavení banky*, *lobbying*, *partikulární přátelství* = ‘přátelský vztah mezi řeholnicemi’, *převzít si dítě k tzv. „styku“*; *politické bizarnosti: dumb laws* = ‘hloupé zákony’, *hluboké myšlení*, *deep thought*; „&text;“:„&text;“ = ‘extáze, pomínutí’);

- společenské, filozofické, politické, náboženské principy, směry, hnutí (*princip soukromého investora, teologický racionalismus*);
- schopnosti, vlastnosti (*třetí oko* – ‘cosi jako duchovní zrak, neobvyklá duchovní kvalifikace’).

3. konkrétní denotáty:

- výrobky, zboží, lidské výtvoř apod. („*bílá technika*“ = ‘elektrospotřebiče’, „*složka*“ = ‘dva archy papíru do tiskárny’, „*mrtvolka*“ = ‘obraz’);
- osoby, skupiny lidí, jejich profese, instituce („*protisocialistické živly*“, „*osmašedesátníci, všichni angažovaní nestraníci, „československá tenisová škola“*, „*čtvrtý kmen, ostravská publicistická škola, „profesionální žena*“);
- prostory, území, stavební objekty („*provozní budova*“, „*nestabilizovaná místa*“ = ‘plocha, kde se hodlá budovat’, „*jiné končiny světa*“);
- části lidského těla („*lidský biologický materiál*“ = ‘svalové obaly, oční rohovky, srdeční vaky či mozkové pleny’) apod.

Jak ukazuje následující tabulka,⁴ celkově jsme v ČNK našli 44 výskytů *terminus technicus*, a to nejčastěji v textech publicistických (přibližně 50 %) a populárně naučných (přibližně 20 %), mnohem méně v textech vědeckonaučných a beletristických (celkově v korpusech méně zastoupených):⁵

SYN2000	28	SYN2005	16
NOV	2	NOV	1
COL	3	COL	1
SCI	3	SCI	2
POP	5	POP	3
PUB	15	PUB	8
FAC	1		

3. Komentář k dokladům

Jak lze z doložených příkladů vyvodit, označení *terminus technicus* se v současné komunikaci příležitostně užívá pro lingvistický pojem *termín* v úzkém i širším pojetí (tj. zahrnuje i tzv. professionalism⁶). Především v odborném vyjadřování označuje ‘odborný název’ (jakýkoli termín, a dokonce i „netermín“, nejen technický – vzhledem k původnímu významu tohoto sousloví tedy dochází k rozšiřování, zobecnování významu). Mimo odborné vyjadřování označuje ‘termín’ (kterému průměrný mluvčí bez vzdělání či zkušeností v daném oboru nemusí zcela rozumět) a také ‘neodborné přesnější pojmenování vůbec’. To v podstatě odpovídá významovému vymezení ‘termínu’ v *Akademickém slovníku cizích slov*, kde se pro *terminus technicus* uvádí stylová charakteristika „odborný a zastaralý“. Ta se u doložených výskytů jeví nejednotně, *terminus technicus*

především většinou nepůsobí „zastaralé“. Zejména v neodborných textech jim mluvčí signalizuje výraz „vyššího stylu“, zřejmě v nejistotě, jak označit jeho terminologickou platnost, užívá ho obrazně (*Není to terminus technicus čili stanovený odborný pojem, jen vžitá metafora.*) a často i s odstínem pejorativního, negativního hodnocení. Vedle nejistoty, jaký postoj k označení zaujmout, bývá v těchto případech zvýrazňováno s odborností označení *terminus technicus* také jeho běžné používání, jistá operativnost, pružnost, praktičnost, neterminologičnost (*Přestože je možné princip soukromého investora považovat již za jakýsi terminus technicus, z výkladu je zřejmé, že jeho obsah může být poměrně různorodý*). Označení *terminus technicus* se tedy používá jako hodnotící označení; vychází se přitom pravděpodobně z jeho slovtvorného významu a motivace (či povědomí o nich): *technicus* = ‘technický’.⁷ Nasvědčuje tomu např. i výklad ve *Slovníku spisovného jazyka českého* (1989, s. 127) u hesla „technický“: *technický termín* – odborný název v některém oboru techniky, poněkud zastaralé odborné pojmenování, termín vůbec (z lat. *terminus technicus*). *Terminus technicus* se v tomto smyslu blíží Bečkovým (podle kvality rozlišeným) „termínům technologickým“, označujícím jevy praktické aplikace vědeckého poznání (Bečka, 1992, s. 73–77); v autorově pojetí spoluvytvářejí terminologii s „termíny odbornými“ (pojmoslovnými, označujícími vědecky určené, tj. definované, popř. definovatelné pojmy) a „popisnými“ (označujícími objekty vědecky utříděné a popsané).

Ačkoliv český ekvivalent *technický termín* ve významu ‘jakýkoli termín’ podle *Slovníku spisovného jazyka českého* poněkud zastarává (a následující výkladové slovníky tento význam pro *technický termín* již neuvádějí), v současné komunikaci žije. Dokládají to příklady z ČNK:⁸ spojení *technický termín* se vyskytuje především v textech publicistických, vědeckonaučných a populárně naučných, příp. uměleckých, a to vesměs ve významu ‘odborný název nebo (neodborné) přesnější pojmenování’. Srov. např.: *lehce počestěný technický termín „mutrzón“; proces „proudu vědomí“, který se později stal technickým termínem modernistické estetiky; procento hlasů, které nazývá technickým termínem revolučními, rozuměje tím prostě hlasy nepřátelské režimu; jakýsi „technický termín“, který označuje každý literární útvar psaný; Zpětnost je technický termín designující převis ceny bližšího kontraktu nad kontraktem časově vzdálenějším; používal technické termíny z různých profesních hantýrek; vymysleli nový technický termín „uměle sofistikovaná“; odpoutávají své „astrální tělo“ – to je technický termín – od těla fyzického; verš je v podstatě technický termín; Odborné vědecké a technické termíny, které nejsou obecně srozumitelné, pokud se jim nelze vyhnout, vyžadují vysvětlující slovo; v NZ najdeme výrazy používané jako technické termíny v jiných náboženstvích; technický termín „známé zdroje“ neznamená nic jiného než zdroje, které se z komerčního hlediska vyplatí za daných cen; Kant považoval za nutné vytvořit technické*

termíny, jimiž by je diskutoval; obeznámen se standardní křesťanskou terminologií, by byl právě tak v rozpacích nad takovými technickými termíny jako spása, pokání a Trojice.

Ve významu 'přesnější pojmenování' se kromě spojení *technický termín* ojedinele používá také *speciální termín* a *pracovní termín*.⁹ Srov. příklady z ČNK: V případě sekt máme *speciální termín* – lovebombing – který znamená [...]; „Disney merchandising“ (jak zní *speciální termín*) – to je třeba tričko s obrázkem; razit nějaký *speciální termín* na způsob „autentického umění“; *Termín šlechtické rody považujte za pracovní termín pro lepší orientaci v dohledávání oprávněných osob*.

Stejně tak jako *terminus technicus* může i *technický termín* v rozporu se svým původním lexikálním významem signalizovat expresivitu nebo subjektivní hodnocení autora (zejména v beletrii),¹⁰ viz např.: *pubertáka frackovského typu (to nemíním jako urážku, jen jako jistého druhu technický termín); nazývaný v táboře technickým termínem „hovnocuc“; Ty vany sou na držení pod vodou. Polykání andělíčků, znáš to? To je takovej technickej termín a je to moc účinný. Užití tohoto typu by mohla zpětně osvětlit zařazení významu 'umělecký výraz' pro terminus technicus v Ottově slovníku naučném (viz zde výše).*

Na zmíněnou nejistotu při výkladu významu (pojmového obsahu) termínů či jejich neznalost (pravděpodobně inspirující k používání označení *terminus technicus*) naráží (průměrný) mluvčí nejen při komunikaci v mateřském jazyce, ale také při překladu; na to mj. reagovala jedna překladatelská agentura výběrem symbolického názvu: „Terminus technicus“.¹¹ I to znovu dokazuje, že *terminus technicus* má v současné komunikaci své specifické místo.

4. Závěr?

Jak předložené textové doklady naznačují, je výraz *terminus technicus* užíván v současné komunikaci (i vzhledem k dosavadním lexikografickým vymezením) rozporuplně pro různé lexikální významy a pojmové obsahy. Kromě toho především mimo oblast odborného vyjadřování mnohdy nabývá konotační významy, zejména negativní (i vulgární). Ukazuje se tedy, že *terminus technicus* navzdory některým dřívějším užším stylistickým hodnocením žije v různých stylových oblastech, v projevech psaných i mluvených, většinou rozšířen či obohacen lexikálně-sémanticky i expresivně-pragmaticky.¹²

Příloha

Korpus: SYN2000

- NOV Pro tohle, co mi dělají, existuje v námořnictvu *terminus technicus*. To slovo je „průser“.
- NOV Pro mou reakci existuje výstižný *terminus technicus*: A doprdele!
- COL a v tomto článku i bude, používán emočně neutrálně jakožto *terminus technicus* pro sociální strukturu.
- COL „Bottle neck“ je v populační genetice *terminus technicus* pro stav, kdy populace prochází prudkým snížením počtu jedinců („hrdlem láhve“).
- COL Nahlédnutí do rumunského slovníku odhalil takové jevy, jako je *terminus technicus* ciul – tvor s odřezanýma ušima (obecně).
- SCI druhou cestou byla tzv. nečistá umění, což byl tehdejší *terminus technicus* pro tehdejší antikoncepci.
- SCI ne-li sebevražda? A prosím Vás, abyste narazivše na toto slovo, nebral ho za nic víc než za *terminus technicus*, jemuž se nic nepříčí víc než situaci dramaticizovat.
- SCI mnohý cizojazyčný pojem ze správních věd je v těchto oborech používán jako zavedený *terminus technicus* a stále častěji se může objevovat i v běžné řeči. Ať už má český ekvivalent nebo je obvykle nepřekládán.
- POP „Vidět“, to je v šachu *terminus technicus* a rozumíme jím správně zpracovat smyslový vjem.
- POP citovaná DOMOTECHNICA 97 zpochybnila samotný *terminus technicus* „bílá technika“.
- POP „protisocialistické živly“ je stále ještě bezobsažný pejorativní „*terminus technicus*“.
- POP Dotyčný orgán se nedal přesvědčit, že „mrtvolka“ je *terminus technicus* pro obraz, který se zmrtví.
- POP Navzdory všem potížím se brzy začal objevovat *terminus technicus* ostravská publicistická škola. „Podobné značkování jsem příliš nemiloval.“
- PUB Pro tiskárnu vyjadřuje *terminus technicus* „složka“ něco, co obsahuje dva archy papíru.
- PUB A specializací jsou válečná zranění, což je *terminus technicus*. Místem působení jsou kataklyzmatické oblasti.
- PUB panelové cikánské ghetto Chánov. Vědeckí průvodci používají nový *terminus technicus* – vybydlené byty.
- PUB Je to *terminus technicus*, tihle osmašedesátníci. Pojem, kterému dal dravý polistopadový vývoj obvykle až hanlivý nádech.

PUB Současné americké studie – American Studies či Studies of American Civilization – je *terminus technicus* se zvukem v celém světě.

PUB Černý pivovar je „provozní budova“. Tento *terminus technicus*, používaný ve stavebním zákoně, představuje totiž úplně jiný typ budovy.

PUB musím nejdříve říct, že *terminus technicus* Anticharta tehdy neexistoval. Šlo o vytvoření jednotné kulturní fronty.

PUB o dosažení konvertibility běžného účtu platební bilance. To je *terminus technicus*, a to je přesně to, co je definováno v článku 8 Charty Mezinárodního měnového fondu.

PUB Mít či nemít přesný, exaktní „*terminus technicus*“ akceptovaný politiky, ekonomy i obyčejnými lidmi není nezbytnou podmínkou existence a fungování.

PUB za všechno může, promiňte mi vulgární, leč jadrně český a případný *terminus technicus* – předposranost. Snaha zavděčit se ještě dříve, než jsme byli vyzváni.

PUB postavení banky nebo podobně. V odborných slanzích však často slouží různá zkratová spojení jako *terminus technicus*. Takže ani ono řešení banky.

PUB byla vynechána nestabilizovaná místa, což je *terminus technicus* pro plochu, kde se hodlá cosi budovat.

PUB které se běžně říká lobbying. „Já sama to slovo příliš nemiluju, nicméně beru jej jako *terminus technicus*,“ říká Vlasta Štěpová.

PUB tzv. partikulární přátelství, což je *terminus technicus* pro přátelský vztah mezi řeholnicemi, který by potenciálně mohl přerůst i ve vztah s prvky erotické.

PUB Řeč, kterou jsme používali, má *terminus technicus* „zástupná“ a záleží na tónu a podtextu, řeči těla komunikanta.

Korpus: SYN2005

NOV Třetí oko je totiž *terminus technicus* pro cosi jako duchovní zrak, je charakteristikou nějaké neobvyklé duchovní kvalifikace.

COL Řekl to, jako by byl sám vlašťovka, ale na můj *terminus technicus* – že tedy vlastně ani nešlo o špatný technologický postup.

FAC Luftmalerei je *terminus technicus*, kterým se v němčině nazývají malované výjevy na fasádách.

SCI mluvíme o teologickém racionalismu. Jako *terminus technicus* označuje liberalismus teologický směr 19. století a prvých dvou desetiletí století dvacátého.

SCI běžně označuje jako hluboké myšlení, deep thought. Není to *terminus technicus* čili stanovený odborný pojem, jen vžitá metafora.

POP Muslimští mystikové mají pro to *terminus technicus* „&text;“: „&text;“, je výraz pro extázi jakožto „pominutí“.

POP princip soukromého investora považovat již za jakýsi *terminus technicus*, z výkladu je zřejmé, že jeho obsah může být poměrně různorodý.

POP dostavujete převzít si dítě k tzv. „styku“ (tento „*terminus technicus*“ považují za ohavný, neboť rodič má dítě vychovávat a nikoliv se s ním „stýkat“).

PUB Takže *terminus technicus* „československá tenisová škola“ vznikl skutečně teoreticky až ex post.

PUB Bavorsko totiž přijalo už před půlstoletím sudetské Němce jako svůj – čtvrtý kmen – (*terminus technicus* – vedle Bavorů, Franků a Švábů).

PUB všichni angažovaní nestraníci, jak zněl typický *terminus technicus* normalizační doby.

PUB dvakrát za den se osprchuju a jsem úplně blbej? (oba se rozesmějí)* Tohle je přece takovej *terminus technicus*. Existovala doba, kdy jsme jako byli zaměstnaní, ale hráli jsme hokej.

PUB navštívme tedy ještě jiné končiny světa. Že takový *terminus technicus* neznáte? Vyprávění české fotografky Terezy Nohejlové

PUB politické bizarnosti mají domov snad ve všech parlamentech a vládách světa. Je pro to dokonce *terminus technicus*, dumb laws, tedy hloupé zákony.

PUB svalové obaly, oční rohovky, srdeční vaky či mozkové pleny. Těmto částem, pro něž existuje odosobněný *terminus technicus* „lidský biologický materiál“, věnují zvýšenou pozornost obchodníci.

PUB Jako první v roce 1971 užil (vlastně vymyslel) označení „profesionální žena“, z něhož se stal *terminus technicus*.

POZNÁMKY

¹ Lidové noviny, 22. 9. 2003.

² Pojmu *termín* (*terminologie*) a jeho vymezení se podrobněji věnujeme v práci *Současná terminologie (se zaměřením na kolokační termíny v lékařství)*, v tisku.

³ Zkratky viz Legenda k tabulce, pozn. 4.

Pro ilustraci uvádíme přehledně v Příloze výskyty kolokací v textech korpusu SYN2000 a SYN2005 (délka kontextu je u jednotlivých příkladů přizpůsobena významové celistvosti). Grafickou a pravopisnou podobu zachováváme, včetně nejednotnosti např. v užívání uvozovek nebo různých typů písma.

⁴ Legenda k tabulce: NOV – román, COL – soubor povídek, jednotlivá povídka, SCI – vědeckonaučná literatura, POP – populárně naučná literatura, též profesní a zájmové časopisy, PUB – publicistika (noviny a neoborné časopisy), FAC – literatura faktu.

⁵ Reprezentativní složení bylo v korpusu SYN2000 stanoveno tak, že 15 % korpusu tvoří beletrie, 25 % odborné texty a 60 % publicistika, v korpusu SYN2005 tvoří 40 % beletrie, 27 % odborné texty a 33 % publicistika.

Pro zajímavost a pro srovnání viz též údaje z *Frekvenčního slovníku češtiny* (2005, s. 292): *terminus* – beletrie 27 %, odborný styl 50 %, publicistika 23 %, rank ARF 34579, ARF 26, rank FRQ 40794, FRQ 44; *terminologie* – beletrie 12 %, odborný styl 70 %, publicistika 18 %, rank ARF 8907, ARF 313, rank FRQ 9317, FRQ 708 (rank ARF – pořadí podle průměrné redukované frekvence, ARF – hodnota průměrné redukované frekvence, rank FRQ – pořadí podle absolutní frekvence, FRQ – hodnota absolutní frekvence).

⁶ K širšímu pojetí termínů a vymezení profesionalismů viz např. F. Uher (1980, s. 140 až 145) nebo J. Mistrík (1989, s. 78), který chápe profesionalismy jako spisovná synonyma termínů, obyčejně z praktických důvodů používaná místo úzce odborných názvů.

⁷ Srov. podobně např. anglicky „technical term“ nebo rusky „těchničeskij těrmin“.

⁸ Zaznamenali jsme 27 výskytů v SYN2000 (NOV 4, COL 2, SCI 8, POP 2, PUB 10, ENC 1) a 18 výskytů v SYN2005 (COL 1, FAC 1, SCI 4, POP 9, PUB 2, ENC 1). Zkratky viz pozn. 4 (ENC – abecedně, systematicky a jinak uspořádaná díla).

⁹ J. V. Bečka (1992, s. 74) definuje pracovní termín jako slovo terminologické platnosti, které autor zavádí do svého textu, aby jím vystihl své nové pojetí, novou metodu práce – někdy bývá přijat jinými autory a stává se součástí terminologie.

¹⁰ V takových případech však nejde o význam 'odborný název', protože termín musí být neexpresivní (neobsahuje žádný z druhů expresivity) – viz např. J. V. Bečka (1992, s. 74).

¹¹ Podle informace na internetu má tato agentura k dispozici nejen překladatele, kteří dokonale ovládají odborné termíny ve více než 126 specializovaných oborech, ale také odborné konzultanty, korektory, jazykové odborníky, stylisty a textaře.

¹² Text byl napsán v rámci grantového projektu VZ MSM 0021620825 „Jazyk jako lidská činnost, její produkt a faktor“.

LITERATURA

BEČKA, J. V. (1992): *Česká stylistika*. Praha: Academia.

Česko-latinský slovník starověké a současné latiny (1992). Praha: SPN.

Frekvenční slovník češtiny (2005). Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

JUNGMANN, J. (1990): *Slovník česko-německý Josefa Jungmanna. 4. díl, S–U*. Praha: Academia.

KÁBRT, J. – KÁBRT, J. jr. (1995): *Lexicon medicum. 2.*, doplněné a přepracované vyd. Praha: Galén.

KARLÍK, P. – NEKULA, M. – PLESKALOVÁ, J. (eds.) (2002): *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

KOTT, F. Š (1884): *Česko-německý slovník, zvláště gramaticko-fraseologický. 4. díl, T–Y*. Praha: Fr. Šimáček.

KRAUS, J. a kol. (2005): *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia.

MISTRÍK, J. (1989): *Štylistika*. Bratislava: SPN.

Ottův slovník naučný. 25. díl, T–Tzschirner (2002). Praha: Argo–Paseka.

PETRÁČKOVÁ, V. – KRAUS, J. a kol. (2001): *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia.

Slovník spisovného jazyka českého. 8. díl (1989). Praha: Academia.

TRÁVNÍČEK, F. (1952): *Slovník jazyka českého. 4.*, přepracované a doplněné vyd. Praha: Slovanské nakladatelství.

UHER, F. (1980): Přejaté odborné názvy a hledisko spisovnosti. *Naše řeč*, 63, s. 140–145.